

A Decade of Performance of the Research on Information Science and Public Libraries Quarterly (2008-2017): A Bibliometric Analysis and Visualization of Scientific Output

AliAkbar Khasseh¹

Mahboubeh BangAvar
Mashak²

Hamid Ghazizadeh³

Heidar Mokhtari^{4*}

- 1. Assistant Professor, Department of Knowledge and Information Science, Payame Noor University, Iran. Email: khasseh@gmail.com
- 2. M.A. in Knowledge and Information Science, Iran Public Libraries Institute. Email: m.bangavar@gmail.com
- 3. Assistant Professor, Department of Knowledge and Information Science, Payame Noor University, Iran. Email: ghazi.hamid@gmail.com
- 4. Assistant Professor, Department of Knowledge and Information Science, Payame Noor University, Iran. (Corresponding Author)

Email: mokhtariazad@gmail.com

Abstract

Date of Reception:
05/06/2019

Date of Acceptation:
11/11/2019

Purpose: Scientific journals need to be evaluated regularly for maintaining their scientific quality and more influence. Bibliometric analysis of journals is one of the main approaches to journal evaluation. This study aimed at evaluating the scientific performance and visualizing the scientific maps of the *Research on Information Science and Public Libraries Quarterly* in a the10-year time span of 2008-2017.

Methodology: All 298 published papers indexed in the Islamic Science Citation Index in the time span of 2008-2017 were extracted and needed data were modified by a predetermined protocol and outputs of bibliometric software were mapped and analyzed.

Findings: The geographical distribution of authoring institutes and the highly-productive and most influential authors' status are appropriate in the journal. The keyword co-occurrence map showed the journal's attention to its field-related issues, including public libraries. The mapped subject clusters showed that the journal prioritized user information services as well as the public library management.

Conclusion: In spite of its influence on Iran's public libraries, the ratio of citations per paper should be increased by more availability, and the role of Iran Public Libraries Institute's staff be predominant in authoring for the journal.

Keywords: *Research on Information Science and Public Libraries Quarterly*, bibliometrics, scientometrics, Scientific Visualization.

یک دهه فعالیت فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی (۱۳۹۶-۱۳۸۷): تحلیل کتاب‌سنجی و دیداری‌سازی برون‌داد علمی

علی‌اکبر خاصه^۱

۱. استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام‌نور.

Email: khasseh@gmail.com

محبوبه بانگ‌آور ماشک^۲

۲. کارشناس ارشد، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام‌نور.

Email: m.bangavar@gmail.com

حمید قاضی‌زاده^۳

۳. استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام‌نور.

Email: ghazi.hamid@gmail.com

حیدر مختاری^{۴*}

۴. استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام‌نور. (نویسنده مسئول)

Email: mokhtariazad@gmail.com

چکیده

هدف: مجلات علمی برای حفظ کیفیت و اثرگذاری علمی بیشتر خود نیاز به ارزیابی مداوم دارند. تحلیل کتاب‌سنجی مجلات یکی از روش‌های مهم ارزیابی عملکرد علمی آنهاست. هدف این تحقیق تحلیل عملکرد علمی و ترسیم نقشه‌های علمی فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی در بازه زمانی ده ساله (۱۳۹۶-۱۳۸۷) است.

روش‌شناسی: کلیه ۲۹۸ عنوان مقاله مربوط به این فصلنامه برای دهه ۱۳۹۶-۱۳۸۷ در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام جستجو و استخراج شد و داده‌های لازم پس از اصلاحات ضروری طبق پروتکلی از پیش تعیین‌شده، در انواع نرم‌افزارهای تحلیل و نگاشت علمی وارد و خروجی‌های حاصل تحلیل شد.

یافته‌ها: توزیع جغرافیایی مؤسسات تولیدکننده و وضعیت نویسندگان پرکار و اثرگذار در فصلنامه مناسب است. تحلیل هم‌رخدادی کلیدواژگان پربسامد نشان‌دهنده توجه به مباحث جدید حوزه و مسائل کتابخانه‌های عمومی بود. خوشه‌های موضوعی ترسیم‌شده هم‌نشان از برجسته‌بودن خدمات اطلاع‌رسانی به کاربران و مسائل مرتبط با مدیریت کتابخانه‌های عمومی در مقالات فصلنامه بود.

نتیجه‌گیری: هرچند فصلنامه در سال‌های اخیر توانسته است، به‌ویژه در حوزه کتابخانه‌های عمومی کشور اثرگذار باشد، اما لازم است فصلنامه با دسترس‌پذیرشدن بیشتر و تمهیداتی دیگر نسبت استناد به مقاله را افزایش دهد و نقش کارکنان نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در تدوین مقالات آن برجسته شود.

واژگان کلیدی: کتاب‌سنجی، علم‌سنجی، مصورسازی علم، فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی و نقشه‌های علمی.

صفحه ۷۶-۵۳

دریافت: ۱۳۹۸/۳/۱۵

پذیرش: ۱۳۹۸/۸/۲۰

مقدمه و بیان مسئله

پریچارد^۱ (۱۹۶۹) کتاب‌سنجی^۲ را ابداع و آن را کاربرد روش‌های ریاضیاتی و آماری برای کتب و رسانه‌های ارتباطی دانست. اکنون این حوزه بسیار گسترش یافته است و حوزه‌هایی مشابه مانند علم‌سنجی، اطلاع‌سنجی و وب‌سنجی هم زاینده گسترش حوزه کتاب‌سنجی بوده است (بیسواک، روی و سن^۳، ۲۰۱۷). جستجو با واژه کتاب‌سنجی در اسکوپوس نشان می‌دهد، در سال ۲۰۱۸ نزدیک به ۸۰۰ مقاله در این موضوع منتشر شده است (اسکوپوس^۴، ۲۰۱۹). به‌علاوه، مباحث کتاب‌سنجی و علم‌سنجی، از جمله مباحث داغ و مورد توجه در میان محققان علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران طی سال‌های اخیر بوده است (سهیلی، خاصه و کرانیان، ۱۳۹۷) که نشان از اهمیت تحلیل‌های کتاب‌سنجی در ایران دارد.

مجلات علمی در حکم مهم‌ترین و روزآمدترین محمل‌های اطلاعات رشته‌های علمی مختلف بازتابی از موضوعات مبتلابه، علایق پژوهشی و اولویت‌های علمی محققان آن رشته‌هاست. مجلات را باید از نظر کارکرد پژوهشی با رویکردهای علم‌سنجی مدام بررسی کرد. تحلیل علم‌سنجی این مجلات می‌تواند اطلاعات مفیدی از نقش این مجلات در توسعه رشته‌ای و روند فراز و فرود موضوعات آن بدهد (لانگگل، مداک، مریگو و دلاستوتا^۵، ۲۰۱۸). به‌علاوه، مطالعات علم‌سنجی روی ساختار دانشی و ویژگی‌های علمی یک مجله، راهنمایی مناسب برای مخاطبان و منبعی کارآمد برای دست‌اندرکاران آن مجله در برنامه‌ریزی آتی آن است. این تحلیل‌ها وضعیت علمی و گرایش‌های پژوهشی مجله را هم نشان می‌دهد و اساس کیفی‌سازی آتی آن را پی می‌ریزد (خو، یو و وانگ^۶، ۲۰۱۸).

برخلاف مطالعات کتاب‌سنجی روی رشته‌های علمی که ساختار دانشی حوزه‌های تخصصی را ارزیابی می‌کنند (مانند مدیریت سبز چرخه تأمین توسط فهم‌نیا، سرکیس و داورزنی^۷، ۲۰۱۵ یا حوزه کتابخانه‌های عمومی توسط کشوری و همتی، ۱۳۹۷)، مطالعات کتاب‌سنجی مجلات خاص روی ساختار علمی و الگوهای پژوهشی آن مجلات تمرکز دارند. مطالعات کتاب‌سنجی و علم‌سنجی روی انواع مجلات علمی قدمتی بیش از پنجاه سال دارد (کوین، زینب و انور^۸، ۲۰۱۷). در ابتدا، این مطالعات مربوط به سنج‌های ساده‌ای مانند تعداد مقالات منتشرشده، تعداد استنادات دریافت‌شده، و نویسندگان و مؤسسات و کشورهای پرتولید و پراستناد بود؛ اما امروزه، با گسترش فنون و نرم‌افزارهای علم‌سنجی با کارکردهای مختلف، ترسیم نقشه علمی و دیداری‌سازی کارکرد پژوهشی مجلات (مانند هم‌رخدادی، هم‌استنادی، هم‌نویسندگی و زوج‌های کتابشناختی) هم انجام می‌شود.

فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی (در اینجا، برای اختصار: فصلنامه) هم مانند دیگر مجلات علمی، با داشتن دامنه وسیع موضوعی و اثرگذاری عمیق بر مطالعات زیرحوزه‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی، به‌ویژه کتابخانه‌های عمومی در ایران، نیازمند ارزیابی جامع از منظر علم‌سنجی است. این فصلنامه از سال ۱۳۷۰ با نام فصلنامه پیام کتابخانه از سوی دبیرخانه هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور شروع به کار کرد و پس از فراز و فرودهایی در سال ۱۳۸۸ موفق به اخذ درجه علمی-پژوهشی شد و هم‌اکنون در پایگاه‌های اطلاعاتی معتبری

- 1 . Pritchard
- 2 . bibliometrics
- 3 . Biswas, Roy and Sen
- 4 . Scopus
- 5 . Laengle, Modak, Merigó and De La Sotta
- 6 . Xu, Yu and Wang
- 7 . Fahimnia, Sarkis, and Davarzani
- 8 . Kevin, Zainab and Anuar

مانند پایگاه استنادی علوم جهان اسلام نمایه می‌شود. این فصلنامه در مباحث عام رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی و موضوعات مرتبط با حوزه کتابخانه‌های عمومی و ترویج خواندن به نشر آثار می‌پردازد (فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۱۳۹۸). این فصلنامه دارای ضریب تأثیر ۰/۳۶۵ و جزء مجلات Q1 است (سامانه علمی نشریات جهان اسلام، ۱۳۹۹).

اینک با گذشت بیش از ۱۰ سال از فعالیت این فصلنامه به صورت علمی و پژوهشی، ارزیابی فعالیت‌های انجام‌شده برای برطرف کردن کاستی‌های احتمالی و تعیین برنامه‌های مناسب برای حفظ درجه علمی-پژوهشی این فصلنامه و نیز ارتقای کمی و کیفی آن ضروری است. در این پژوهش، مقالات این فصلنامه بر اساس شاخص‌های مختلف کتاب‌سنجی بررسی و نگاشت علمی آن در بازه زمانی ده ساله ۱۳۸۷-۱۳۹۶ عرضه شده است تا معلوم شود چشم‌انداز کلی رویکرد علمی و ساختار دانشی این فصلنامه، به‌ویژه به کمک فنون تحلیل شبکه و دیداری‌سازی برون‌داد علمی آن در این بازه زمانی چگونه است؟

سؤال‌های پژوهش

۱. پرتولیدترین دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۶ کدام‌اند؟
۲. پرکارترین نویسندگان در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۶ چه کسانی هستند؟
۳. اثرگذارترین نویسندگان (از نظر تعداد استنادهای دریافتی و شاخص اچ) در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۶ چه کسانی هستند؟
۴. پراستنادترین مقالات در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۶ کدام‌اند؟
۵. پراچ‌ترین مقالات در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۶ کدام‌اند؟
۶. الگوهای تألیف مقالات در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۶ چگونه است؟
۷. شبکه هم‌نویسندگی و جایگاه پژوهشگران از نظر مرکزیت‌های رتبه، بینابینی و نزدیکی در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۶ چگونه است؟
۸. کلیدواژه‌های پرتکرار در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۶ کدام‌اند؟
۹. زوج‌های هم‌واژگانی در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۶ کدام‌اند؟
۱۰. هم‌رخدادی واژگان در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۶ منجر به ایجاد چه خوشه‌های موضوعی شده است؟

چارچوب نظری

مرور پژوهش‌های حوزه کتاب‌سنجی مبین آن است که پژوهشگران این حوزه در سالیان اخیر اقبال خوبی به استفاده از رویکردهای تحلیل شبکه و همچنین دیداری‌سازی علم نشان داده‌اند (خاصه و سهیلی، ۱۳۹۷). از جمله فنون رایج که اغلب به روش تحلیل شبکه و دیداری‌سازی انجام می‌شوند، می‌توان به تحلیل‌های هم‌نویسندگی و هم‌واژگانی اشاره کرد که در ارزیابی برون‌داد علمی مجلات هم کاربرد دارد.

مهم‌ترین روابط اجتماعی رسمی بین پژوهشگران در قالب هم‌نویسندگی ظاهر می‌شود و از آن به‌عنوان ملموس‌ترین و مستندترین شکل‌های همکاری علمی و رسمی‌ترین جلوه همکاری میان نویسندگان در تولید پژوهش‌های علمی یاد می‌شود (سهیلی و عصاره، ۱۳۹۱) که با گذر زمان منجر به شکل‌گیری شبکه هم‌نویسندگی

می‌شود. با بررسی رویکردهای هم‌نویسندگی یک پژوهشگر با سایر پژوهشگران موجود در یک حوزه پژوهشی می‌توان گسترش اندیشه‌های آن پژوهشگر را بر اساس تعامل اجتماعی به دست آورد. با مطالعه و تحلیل روابط هم‌نویسندگی پژوهشگران در یک حوزه یا مجله خاص می‌توان پژوهشگران برتر در آن حوزه یا مجله را از نظر میزان تعاملات اجتماعی و به عبارت دیگر نفوذ اجتماعی مشخص کرد (سهیلی، شریف‌مقدم، موسوی چلک و خاصه، ۱۳۹۴). همان‌طور که بیان شد، برای به دست آوردن و ارزیابی روابط هم‌نویسندگی اغلب از تحلیل شبکه اجتماعی استفاده می‌شود و یکی از نتایج این روش تحلیل مرکزیت می‌باشد. مرکزیت انواع و تعداد روابطی را که عضوی از شبکه با سایر اعضای آن شبکه برقرار کرده است نشان می‌دهد و شامل شاخص‌های مرکزیت مختلفی از قبیل مرکزیت رتبه، مرکزیت بینابینی، مرکزیت نزدیکی، و چندین مرکزیت دیگر می‌شود (برای اطلاعات بیشتر، نگاه کنید به سهیلی و عصاره، ۱۳۹۱).

تحلیل هم‌واژگانی نیز از دیگر روش‌های پرکاربرد در کتاب‌سنجی است که ارتباط میان واژه‌های به‌کاررفته در قسمت‌های مختلف مدارک (از جمله عنوان، چکیده، کلیدواژه‌ها و مانند آن) را بررسی می‌کند. در تحلیل هم‌واژگانی فرض بر آن است که پربسامدترین واژه‌ها در مقایسه با واژه‌های کم‌بسامد، تأثیر بیشتری بر یک حوزه داشته‌اند. از این سنجه برای تعیین مهم‌ترین موضوع‌های پژوهشی در یک حوزه/مجله با تمرکز بر واژه‌های پربسامد استفاده می‌شود (فرهنگی، خاصه و ابراهیمی دینانی، ۱۳۹۷). به بیان دیگر، تحلیل هم‌واژگانی به عنوان یکی از روش‌های رایج علم‌سنجی علم این امکان را فراروی پژوهشگران قرار می‌دهد تا خوشه‌های موضوعی مطرح در یک مجله یا حوزه خاص را شناسایی کنند.

پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش در داخل

مطالعات علم‌سنجی مختلفی روی برون‌داد علمی مجلات علم اطلاعات و دانش‌شناسی در کشور انجام شده است. تیمورخانی (۱۳۸۱) به تحلیل استنادی مقالات فصلنامه کتاب (از آغاز نشر آن تا پایان سال ۱۳۷۹) پرداخت. وی با بررسی ۱۷۳۰ استناد در ۱۹۸ عنوان مقاله دریافت حدود نیمی از استنادها به کتاب و نیز منابع انگلیسی‌زبان بوده و مواد و منابع کتابخانه‌ای بزرگ‌ترین گرایش موضوعی استنادها بوده است. مقصودی دریه (۱۳۸۱) در بررسی استنادی مقالات مجلات علوم اطلاع‌رسانی، فصلنامه پیام کتابخانه، فصلنامه کتاب و مجله کتابداری، ۱۸۱۹ استناد دریافتی در این چهار مجله را در بازه زمانی دو ساله ۱۳۷۹-۱۳۷۸ بررسی و شاخص‌های مرسوم استنادی آنها را تعیین و با هم مقایسه کرد. محمدی و متقی دادگر (۱۳۸۶) در تحلیل استنادی ۲۱۹ عنوان مقاله منتشر شده در ۳۰ شماره فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی بین سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۷۶ نشان دادند که ۱۶۵ مقاله تألیفی و ۵۴ مقاله ترجمه‌ای بود. ۱۶۵ مورد آنها را یک نفر و ۲۹ مورد را دو نفر و فقط دو مورد را سه نفر نوشته بودند. ۱۹۸ نفر محقق در نوشتن این مقالات همکاری داشتند. ۱۷۴۳ استناد در این مقاله‌ها به کار رفته بود که میانگین ۹/۱۱ استناد برای هر مقاله تعیین شد. فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی و فصلنامه کتاب به عنوان مجلات هسته این رشته در زبان فارسی انتخاب شدند.

سلک و بزرگی (۱۳۸۹) در تحلیل محتوای مقالات منتشر شده در دو نشریه فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی و فصلنامه کتاب در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ نشان دادند ۲۷۰ عنوان از مقالات تألیفی و ۲۶ عنوان ترجمه‌یافته و ۲۵۹

نفر مرد و ۱۷۰ زن در نقش نویسنده یا مترجم در پدیدآوردن مقالات شرکت داشته اند. در فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی، موضوع «ذخیره و بازیابی رایانه ای اطلاعات» با ۱۸/۵ درصد بیشترین و «ساختمان و تجهیزات کتابخانه» با ۰/۵ درصد کمترین موضوعات مورد توجه بوده اند.

ابراهیمی میلاجردی و ریاحی نیا (۱۳۹۲) در بررسی کمی و کیفی مقالات فصلنامه تحقیقات اطلاع رسانی و کتابخانه های عمومی از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۱ نشان دادند میزان مشارکت زنان نسبت به مردان پایین تر است. دانشگاه تهران بیشترین سهم را در نگارش مقالات داشت. میزان همکاری متخصصان رشته علم اطلاعات و دانش شناسی و رشته مدیریت با این فصلنامه بیش از متخصصان حوزه های دیگر بوده است. استناد به مقالات و منابع لاتین بیش از سایر انواع منابع بود. نیمی از این مقالات با همکاری دو نویسنده نوشته شده بود. مهم ترین گرایش موضوعی این فصلنامه مربوط به «کتابخانه ها و مراکز منابع» بوده است.

عرفان منش و بصیریان جهرمی (۱۳۹۲) با بررسی شبکه هم تألیفی ۳۱۳ عنوان مقاله منتشر شده در فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازمان دهی اطلاعات طی سال های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۰ دریافتند دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه شهید چمران، دانشگاه پیام نور، کتابخانه ملی و مرکز منطقه ای علوم و فناوری شیراز، محوری ترین و مهم ترین جایگاه را در شبکه هم نویسندگی دانشگاه ها و مؤسسات به خود اختصاص داده اند.

خاصه، قاضی زاده، فلاح اسطخجانی و مختاری (زودآیند) با تحلیل و دیداری سازی برون داد علمی فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازمان دهی اطلاعات از منظر شاخص های علم سنجی طی یک دهه از ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۷ دریافتند الگوی نویسندگی در این فصلنامه عمدتاً چندنویسندگی و شبکه هم نویسندگی حاکی از همکاری مستحکم علمی میان نویسندگان بود. هم رخدادی واژگان و خوشه بندی کلیدواژه ها نشان از تنوع موضوعی فصلنامه در راستای اهداف تخصصی آن داشت.

پیشینه پژوهش در خارج

مطالعات بسیاری در باب ارزیابی مجلات علمی در دنیا انجام شده است. البته مطالعات علم سنجی روی مجلات بر اساس دیداری سازی کارکرد پژوهشی و ترسیم نقشه های علمی آنها محدود و نسبتاً جدید بوده است. برای نمونه، یو، خو، پدیس و وانگ^۱ (۲۰۱۷)، با کمک نرم افزار CiteSpace به ترسیم نقشه های شبکه هم استنادی مجله *Information Sciences* طی سال های ۱۹۶۸ تا ۲۰۱۶ پرداختند. خو، یو و وانگ (۲۰۱۸) در مطالعه ای دیگر، به ترسیم نقشه های هم رخدادی کلیدواژگان مقالات مجله *International Journal of Machine Learning and Cybernetics* طی سال های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷ با کمک دو نرم افزار بصری سازی Cite Space و Vosviewer پرداختند. اخیراً مختاری، رومیانی و صابری^۲ (۲۰۱۹) تحلیل کتاب سنجی نسبتاً جامعی روی مجله *Journal of Artificial Societies and Social Simulation* در بازه زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۸ به کمک نرم افزار Vosviewer انجام داده اند. برخی مطالعات به تحلیل علم سنجی مجلات حوزه علم اطلاعات و کتابخانه ها پرداخته اند که از جمله نمونه های جدید آن می توان به موارد زیر اشاره کرد.

کومار و موثری^۳ (۲۰۱۱) شاخص های کتاب سنجی مجله *DESIDOC Journal of Library and Information*

1. Yu, Xu, Pedrycz and Wang
2. Mokhtari, Roumiyani and Saberi
3. Kumar and Moorthy

Information Technology (DJLIT) بین سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۰ بررسی کردند و دریافتند این مجله به سمت موضوعات مرتبط با فناوری‌های نوین اطلاعاتی گرایش دارد و الگوی تکنویسنده‌ای در آن غالب است. بیشتر استنادهای آن مربوط به مقالات مجلات بوده و بیشتر نویسندگان از مراکز دولتی و مؤسسات دانشگاهی هستند.

وارایج و احمد^۱ (۲۰۱۱) با تحلیل کتاب‌سنجی مقالات *Pakistan Journal of Library and Information Science (PJLIS)* در بازه زمانی ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۰ دریافتند که الگوی تألیف مقالات آن تکنویسنده‌ای است و بیشتر مقالات را نویسندگان پاکستانی نوشته‌اند و نویسندگانی از دوازده کشور در تدوین مقالات آن دست داشته‌اند. همچنین دانشگاه‌های پنجاب و کراچی سهم بیشتری در تولید مقالات داشته‌اند.

باکری و وایلت^۲ (۲۰۱۷) به ارزیابی و مقایسه الگوهای انتشار و استناد در مجله *Malaysian Journal of Library and Information Science (MJLIS)* در دو بازه زمانی ۱۹۹۶-۲۰۰۰ و ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۶ پرداختند و دریافتند که تعداد مقالات، نوع مقالات تألیف‌شده، تعداد ارجاعات و طول مقالات در این دو بازه با همدیگر متفاوت بوده‌اند. به علاوه، نسبت استنادها به مقالات کم و میزان خوداستنادی زیاد بوده است. گرایش‌های موضوعی عمده در این مجله بازبازی اطلاعات، سواد اطلاعاتی، و سازمان‌دهی اطلاعات بوده است.

حق و فوزان^۳ (۲۰۱۸) با تحلیل علم‌سنجی یک دهه فعالیت مجله *Pakistan Library and Information Science Journal* بین سال‌های ۲۰۰۸-۲۰۱۷ دریافتند بیشتر نویسندگان مرد و عمده‌ترین الگوی نویسندگی تک‌نفره است. بیشتر نویسندگان به ترتیب از دانشگاه‌های پنجاب، بهاولپور و کراچی بودند. عمده موضوعات مجله منابع کتابشناختی، خدمات و منابع اطلاعاتی، و آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی بوده است.

کانان و تانوسکودی^۴ (۲۰۱۹) با تحلیل علم‌سنجی تمام ۱۴۰۲ عنوان مقاله منتشرشده در مجله الکترونیکی *Library Philosophy and Practic* در بیست سال ۱۹۹۸ تا ۲۰۱۸ نشان دادند که بیشتر مقالات این مجله پژوهشی اصیل بوده‌اند و نویسندگانی از ۲۶ کشور در تدوین مقالات آن مشارکت داشته‌اند که رتبه اول تا چهارم به ترتیب از آن کشورهای نیجریه، هند، ایالات متحده آمریکا و ایران بوده است. به علاوه، بیشتر مقالات آن چندنویسنده‌ای بوده‌اند. متوسط استناد به ازای هر مقاله ۲۱/۱۴ به دست آمد.

جمع بندی از مرور پیشینه

در مجموع، با وجود تعدد مطالعات کتاب‌سنجی روی انواع مجلات علمی، بسیاری از مجلات داخلی از این نظر بررسی و با استفاده از نرم‌افزارهای نگاشت علمی بصری‌سازی نشده‌اند. از جمله این مجلات فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی در حکم یکی از مجلات علمی اثرگذار در رشته است که بررسی برون‌داد علمی آن برای ترسیم چشم‌انداز آتی آن ضرورت دارد.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع کاربردی با رویکرد علم‌سنجی است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه مقالات چاپ‌شده در فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی در بازه زمانی ده ساله (۱۳۸۷ تا ۱۳۹۶) تشکیل می‌دهند. بدین

1. Warraich and Ahmad
2. Bakri and Willett
3. Haq and Fouzan
4. Kannan and Thanuskodi

منظور، کلیه مقالات مربوط به این فصلنامه برای دهه ۱۳۹۶-۱۳۸۷ در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (به آدرس: <https://isc.gov.ir>) در تاریخ ۱۸ فروردین ۱۳۹۸ جستجو و استخراج شد که شامل ۲۹۸ مقاله بود. دلیل انتخاب این بازه زمانی این بود که در سال ۱۳۸۷ این مجله از سوی کمیسیون بررسی نشریات علمی کشور موفق به اخذ درجه علمی-پژوهشی و کلیه مقالات آن در پایگاه استنادی جهان اسلام نمایه شد.

داده‌های اولیه مربوط به این فصلنامه، از قبیل نویسندگان، کلیدواژه‌ها، مؤسسات و دانشگاه‌ها، استنادات و سایر موارد لازم وارد نرم‌افزار اکسل شد و در مواردی که در اسامی نویسندگان و دانشگاه‌ها و کلیدواژه‌ها ناهماهنگی‌هایی وجود داشت، پس از اصلاح و یکسان‌سازی موارد طبق پروتکلی معین و از پیش تعیین شده، داده‌ها از طریق نرم‌افزارهای علم‌سنجی نت‌دراو، بیب اکسل، ووس‌ویور، و یوسی‌آی‌نت تحلیل و نگاشت شد.

تعداد کلیدواژه‌های به دست آمده ۱۶۲۵ کلیدواژه بود که پس از اصلاحات از نظر املائی، تشابه مفهومی و شباهت تایپی، و یکدست‌سازی به ۴۶۷ کلیدواژه کاهش یافت. سپس با استفاده از نرم‌افزار بیب‌اکسل، میزان فراوانی کلیدواژه‌ها به دست آمد. پس از بررسی فراوانی کلیدواژه‌ها، کلیدواژه‌هایی که حداکثر فراوانی را داشتند، در تحلیل هم‌واژگانی وارد شدند تا میزان هم‌رخدادی آنان در مقاله‌ها به دست آید. پس از اصلاحات لازم در کلیدواژه‌ها، آنهایی که بیشترین شباهت را با هم داشتند، به کمک نرم‌افزار ووس‌ویور خوشه‌بندی شد.

برای به دست آوردن الگوهای تألیف در این فصلنامه، کلیه عناوین مقالات بر اساس الفبایی منظم و مقالاتی که در آنها یک یا بیش از یک نویسنده با هم نویسنده‌گی داشتند مشخص شد. به منظور انجام تحلیل هم‌نویسنده‌گی، پس از استخراج اسامی نویسندگان و انجام فرایند بازبینی و یکدست‌سازی، ماتریس مربعی مربوط به نویسندگان پرتکرار طراحی و با استفاده از نرم‌افزار یوسی‌آی‌نت، انواع مرکزیت و میزان پیوند بین نویسندگان به دست آمد. برای محاسبه میانگین استنادها و منابع ارجاع‌شده، فایل استنادات و فایل ارجاعات (منابع و مآخذ) از پایگاه استنادی علوم جهان اسلام استخراج و سپس تعداد استنادهایی که به مقالات این فصلنامه شده بود، جمع‌بندی و تعداد استناد به هر مقاله مشخص شد. برای محاسبه شاخص اچ نویسندگان هم از نرم‌افزار بیب اکسل استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

پاسخ به سؤال اول پژوهش. پرتولیدترین دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۹۶-۱۳۸۷ کدام‌اند؟

جدول ۱. ده دانشگاه و مؤسسه برتر از نظر تولید مقاله در فصلنامه

ردیف	نام دانشگاه/مؤسسه	تعداد مقاله
۱	دانشگاه تهران	۶۱
۲	دانشگاه شهید چمران اهواز	۳۰
۳	نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور	۲۹
۴	دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران	۲۳
۵	دانشگاه تربیت مدرس	۲۰
۶	دانشگاه اصفهان	۱۷
۷	دانشگاه پیام نور	۱۶

جدول ۱. ده دانشگاه و مؤسسه برتر از نظر تولید مقاله در فصلنامه

ردیف	نام دانشگاه/مؤسسه	تعداد مقاله
۸	دانشگاه آزاد اسلامی، واحد همدان	۱۵
۹	دانشگاه شیراز	۱۲
۱۰	دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال	۱۲

اسامی ده مؤسسه برتر از نظر تولید مقاله، در جدول ۱ قابل مشاهده است. به‌طور کلی، ۶۲ دانشگاه و مؤسسه پژوهشی با ۳۸۶ بار (پس از کلیه اصلاحات) در مشارکت با هم در انتشار ۲۹۸ مقاله فصلنامه در بازه زمانی مورد نظر سهیم بوده‌اند. در این میان، دانشگاه تهران با مشارکت در تولید ۶۱ مقاله، دانشگاه شهید چمران اهواز با مشارکت در تولید ۳۰ مقاله و نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور با مشارکت در تولید ۲۹ مقاله به‌ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار داشتند.

پاسخ به سؤال دوم پژوهش. پرکارترین نویسندگان در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۶ چه کسانی هستند؟

جدول ۲. نویسندگان برتر از نظر تعداد مقالات تألیفی در فصلنامه

ردیف	نام نویسنده	تعداد مقاله	درصد مشارکت
۱	غلامرضا فدایی عراقی	۲۵	۸.۳۸
۲	محمد حسن‌زاده	۱۲	۴.۰۲
۳	فهیمه باب‌الحوایجی	۹	۳.۰۲
۴	نجلا حریری	۸	۲.۶۸
۵	زاهد بیگدلی	۷	۲.۳۴
۶	زهرا اباذری	۶	۲.۰۱
۷	احمد شعبانی	۶	۲.۰۱
۸	مرتضی کویکی	۶	۲.۰۱
۹	نادر نقشینه	۶	۲.۰۱
۱۰	یعقوب نوروزی	۶	۲.۰۱
۱۱	محسن نوکاریزی	۶	۲.۰۱

در مجموع، ۴۲۸ پژوهشگر در شکل‌گیری ۲۹۸ مقاله فصلنامه نقش داشته‌اند که ۶۴۳ بار در مقاله‌های مختلف تکرار شده‌اند؛ بنابراین، ۲/۱۵ نفر در نوشتن هر مقاله نقش داشته‌اند. در میان این تعداد، غلامرضا فدایی عراقی، سردبیر فعلی این مجله، با تألیف ۲۵ مقاله (۸/۳۸ درصد کل مقاله‌ها) برترین نویسنده از نظر تعداد مقاله به‌شمار می‌رود و محمد حسن‌زاده با ۱۲ مقاله (۴/۰۲ درصد کل مقاله‌ها) در رتبه دوم قرار دارد. تعداد ۱۱ پژوهشگر از فعال‌ترین پژوهشگران در جدول ۲ نشان داده شده است. اینان در نگارش ۳۲/۵ درصد مقالات مشارکت داشتند.

پاسخ به سؤال سوم پژوهش. اثرگذارترین نویسندگان (از نظر تعداد استنادهای دریافتی و شاخص اچ) در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۹۶-۱۳۸۷ چه کسانی هستند؟

طبق داده‌های جدول ۳ که اثرگذارترین نویسندگان را با معیار تعداد استنادهای دریافتی نشان می‌دهد، از ۴۷۸ استناد به مقالات پژوهشگران در فصلنامه، به ترتیب غلامرضا فدایی عراقی با ۲۵ مقاله، ۴۲ استناد؛ محمد حسن زاده با ۱۲ مقاله و مهدی شقاقی با ۵ مقاله، هر کدام با ۳۰ استناد؛ فهیمه باب‌الحوایجی با ۹ مقاله، ۲۰ استناد؛ زاهد بیگدلی با ۷ مقاله، ۱۸ استناد؛ یعقوب نوروزی با ۶ مقاله، ۱۷ استناد؛ مرتضی کوکبی با ۶ مقاله، مریم صابری با ۵ مقاله، احمد پارسازاده با ۱ مقاله، هر کدام با ۱۶ استناد، به ترتیب بیشترین استنادها را داشتند. احمد پارسازاده فقط با یک مقاله، ۱۶ استناد داشته است و مقاله وی برای سایر پژوهشگران کاربرد بیشتری داشته است.

جدول ۳. برترین نویسندگان فصلنامه از نظر تعداد استناد به مقالاتشان

ردیف	نویسنده	تعداد کل استناد	تعداد مقالات	نسبت استناد به مقاله
۱	غلامرضا فدایی عراقی	۴۲	۲۵	۱.۶۸
۲	محمد حسن زاده	۳۰	۱۲	۲.۵
۳	مهدی شقاقی	۳۰	۵	۶
۴	فهیمه باب‌الحوایجی	۲۰	۹	۲.۲۲
۵	زهرا بیگدلی	۱۸	۷	۲.۵۷
۶	یعقوب نوروزی	۱۷	۶	۲.۸۳
۷	مرتضی کوکبی	۱۶	۶	۲.۶۶
۸	مریم صابری	۱۶	۵	۳.۲۰
۹	احمد پارسازاده	۱۶	۱	۱۶
۱۰	عبدالحسین فرح پهلوی	۱۵	۵	۳
۱۱	مظفر چشمه‌سهرایی	۱۵	۳	۵
۱۲	معصومه پندپذیر	۱۵	۱	۱۵
۱۳	رضا عباسی	۱۴	۴	۳.۵
۱۴	فاطمه محمدبیگی	۱۴	۱	۱۴

جدول ۴. برترین نویسندگان از نظر شاخص اچ در فصلنامه

ردیف	نام نویسنده	تعداد مقاله	تعداد استناد	شاخص اچ
۱	غلامرضا فدایی عراقی	۲۵	۴۲	۳
۲	محمد حسن زاده	۱۲	۳۰	۳
۳	مهدی شقاقی	۵	۳۰	۳
۴	فهیمه باب‌الحوایجی	۹	۲۰	۳

ادامه جدول ۴. برترین نویسندگان از نظر شاخص اچ در فصلنامه

ردیف	نام نویسنده	تعداد مقاله	تعداد استناد	شاخص اچ
۵	یعقوب نوروزی	۶	۱۷	۳
۶	عبدالحسین فرج پهلوی	۵	۱۵	۳
۷	احمد شعبانی	۶	۱۱	۳
۸	فاطمه نوشین فرد	۴	۱۱	۳
۹	زاهد بیگدلی	۷	۱۸	۲
۱۰	مرتضی کوکبی	۶	۱۶	۲
۱۱	مریم صابری	۵	۱۶	۲
۱۲	رضا عباسی	۴	۱۴	۲
۱۳	عبدالحمید معرف‌زاده	۲	۱۳	۲
۱۴	نادر نقشینه	۴	۱۱	۲

جدول ۴ پژوهشگران با بالاترین شاخص اچ را نشان می‌دهد. هشت پژوهشگر اول دارای شاخص اچ ۳ بوده‌اند. با اینکه هم تعداد مقاله‌ها و هم استنادات به غلامرضا فدایی عراقی بیشتر از ۸ پژوهشگر اول می‌باشد، اما هر ۸ پژوهشگر شاخص اچ یکسانی دریافت کرده‌اند. این نشان می‌دهد میزان استنادات به مقالات غلامرضا فدایی عراقی نسبت به ۸ پژوهشگر دیگر دارای پراکندگی بیشتری است.

پاسخ به سؤال چهارم پژوهش. پراستنادترین مقالات در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۶ کدام‌اند؟

جدول ۵. پراستنادترین مقالات در فصلنامه (با بیش از ۷ استناد)

ردیف	عنوان مقاله	نویسنده/نویسندگان	سال نشر	تعداد استناد شده
۱	کتابخانه‌های عمومی و ساخت واقعیت اجتماعی	پارسازاده، شقاقی	۱۳۸۸	۱۶
۲	بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه بر اساس مدل شش مهارت آیزنبرگ و برکویتز	پندپذیر، چشمه‌سهرابی	۱۳۸۹	۱۵
۳	ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌های عمومی وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در شهر قزوین با استفاده از ابزار لیب‌کوال	محمدبیگی، حسن‌زاده	۱۳۸۸	۱۴
۴	بررسی میزان سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان خوزستان به منظور شناسایی نقاط قوت یا ضعف احتمالی آنها در این زمینه	رضوان، کوکبی، بیگدلی	۱۳۸۸	۱۳

ادامه جدول ۵. پراستنادترین مقالات در فصلنامه (با بیش از ۷ استناد)

ردیف	عنوان مقاله	نویسنده/نویسندگان	سال نشر	تعداد استناد شده
۵	ارزیابی عملکرد کتابخانه‌های عمومی استان‌ها توسط تکنیک تحلیل پوششی داده‌ها	کتابی، میراحمدی، کریم‌پور	۱۳۹۰	۱۲
۶	بررسی عوامل ترغیب‌کننده و بازدارنده مطالعه در میان مراجعان کتابخانه‌های عمومی شهرستان ماهشهر	معرف‌زاده، ایرجی	۱۳۸۹	۱۱
۷	بررسی ویژگی‌های ساختاری و محتوایی مطرح در طراحی وبسایت‌های کتابخانه‌های دانشگاهی ایران از دیدگاه کاربران و متخصصان ایرانی طراح این وبسایت‌ها	فرج‌پهلوی، صابری	۱۳۸۷	۸
۸	بررسی رابطه جو سازمانی و تعهد سازمانی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر مشهد از دیدگاه کتابداران	بهزادی، موسوی، سنجی	۱۳۹۱	۸

با استفاده از نرم‌افزار بیب اکسل مشخص شد ۴۷۶ بار استناد از ۲۹۸ مقاله در بازه زمانی ده ساله (۱۳۸۷-۱۳۹۶) صورت گرفته است؛ یعنی به هر مقاله به‌طور متوسط ۱/۵۹ بار استناد شده است. جدول ۵ پراستنادترین مقالات فصلنامه را نشان می‌دهد. مقاله «کتابخانه‌های عمومی و ساخت واقعیت اجتماعی»، اثر مشترک احمد پارسازاده و مهدی شقاقی در سال ۱۳۸۸، با ۱۶ بار استناد پراستنادترین مقاله بوده است.

پاسخ به سؤال پنجم پژوهش. پراستنادترین مقالات در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۶ کدام‌اند؟

جدول ۶. پراستنادترین (بیشترین تعداد ارجاعات) در مقالات فصلنامه با بیش از ۵۵ ارجاع

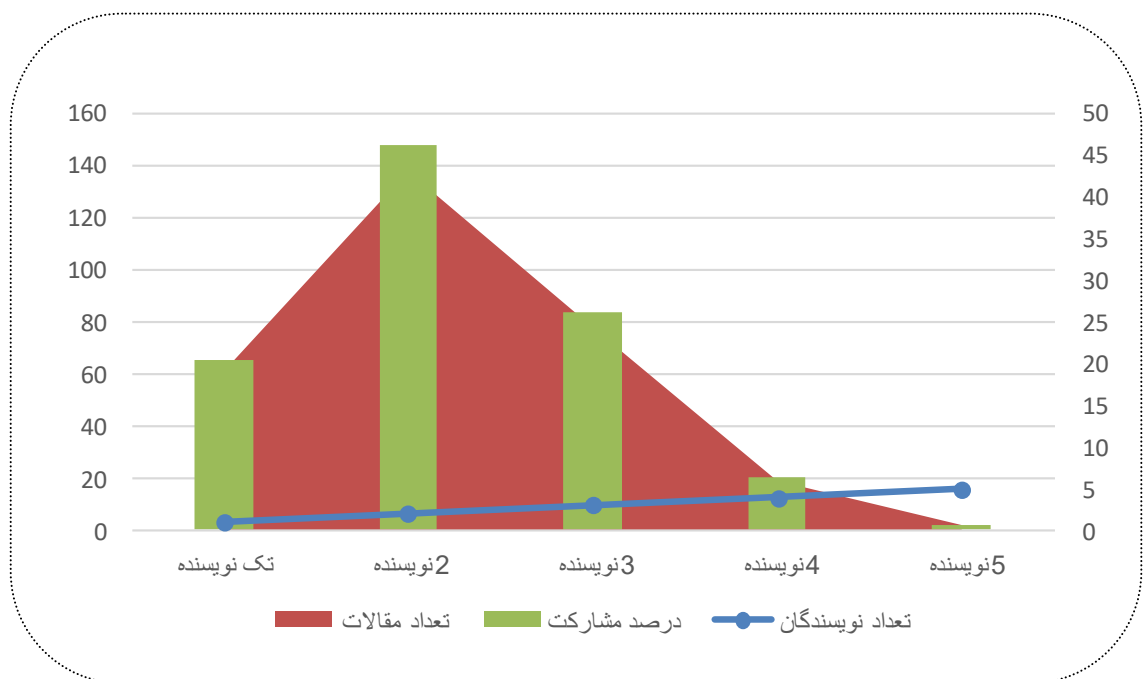
ردیف	عنوان مقاله	نویسنده مقاله	سال انتشار	تعداد ارجاعات
۱	عوامل مؤثر بر فرسودگی شغلی کتابداران شاغل در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور	مریم آذرگون	۱۳۹۵	۶۹
۲	ویژگی‌های ساختاری مهم برای تارنماهای مخصوص نوجوانان ۱۲-۱۴ ساله ایرانی	میترا پشتونی‌زاده	۱۳۸۹	۶۸
۳	نظریه شایستگی‌های کانونی: الگویی برای برنامه‌ریزی آموزش علم اطلاعات و دانش‌شناسی	احسان‌گرایی؛ غلامرضا حیدری	۱۳۹۴	۶۵
۴	پیشنهاد چارچوبی نو برای کتابشناسی توصیفی-تحلیلی با تأکید بر دیدگاه انتقادی	لیلا عبدی؛ اکبر صیادکوه؛ آمنه طاهریان سادات	۱۳۹۲	۶۲
۵	طبقه‌بندی کاربردی کارکردهای عوامل نرم‌افزاری هوشمند و تطبیق آنها با ویژگی‌های وبسایت‌های کتابخانه‌های دیجیتال	بابک سهرابی؛ ماندانا فرزانه؛ ایمان رئیسی	۱۳۹۰	۵۶

در تألیف تعداد ۲۹۸ مقاله فصلنامه در بازه زمانی مورد بررسی، مجموعاً از ۵۷۰۷ منبع استفاده شده است که به‌طور میانگین در هر مقاله تقریباً به ۱۹/۱۵ منبع ارجاع شده است. جدول ۶ تعداد پنج مقاله اول از نظر تعداد ارجاعات را نشان می‌دهد. مقاله «عوامل مؤثر بر فرسودگی شغلی کتابداران شاغل در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور» از مریم

آذرگون با ۶۹ منبع در بالاترین سطح از این نظر قرار دارد.

پاسخ به سؤال ششم پژوهش. الگوهای تألیف مقالات در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۶ چگونه است؟

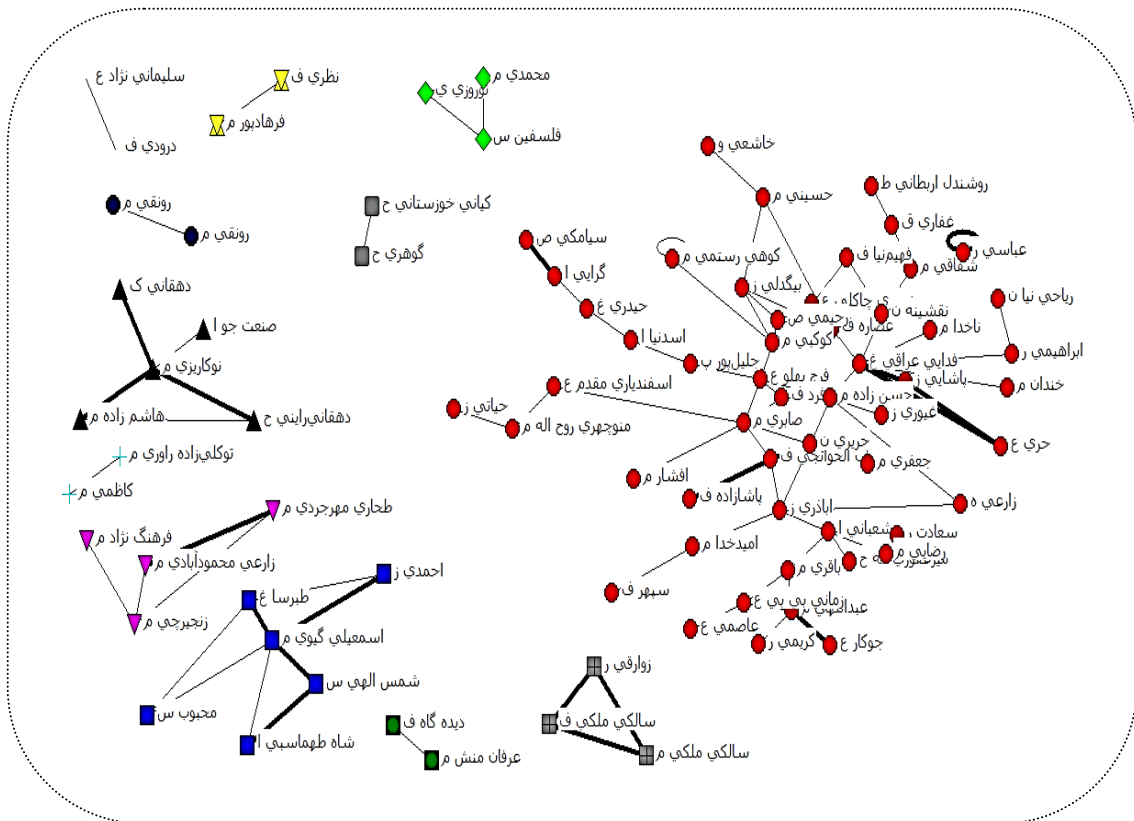
شکل ۱ میزان و درصد مشارکت نویسندگان در تألیف مقالات را نشان می‌دهد. برای تألیف ۲۹۸ مقاله در بازه ده ساله مورد بررسی، ۶۵۶ پژوهشگر مشارکت داشته‌اند. فقط ۶۱ مقاله (۲۰/۴۶ درصد) به صورت تک‌نویسنده و ۲۳۷ مقاله (۷۹/۵۴ درصد) از طریق همکاری علمی میان دو یا چند پژوهشگر تألیف شده‌اند. به بیان دقیق‌تر، تعداد ۱۳۸ مقاله (۴۶/۳۱ درصد) از کل مقالات با رویکرد دونویسنده به عنوان رایج‌ترین رویکرد در فصلنامه نوشته شده‌اند. و سایر مقاله‌ها در قالب‌های دیگر هم‌نویسنده‌گی بوده‌اند: ۷۸ مقاله با الگوی سه‌نویسنده، ۱۹ مقاله به صورت الگوی چهارنویسنده و فقط ۲ مقاله با الگوی پنج‌نویسنده‌گی.

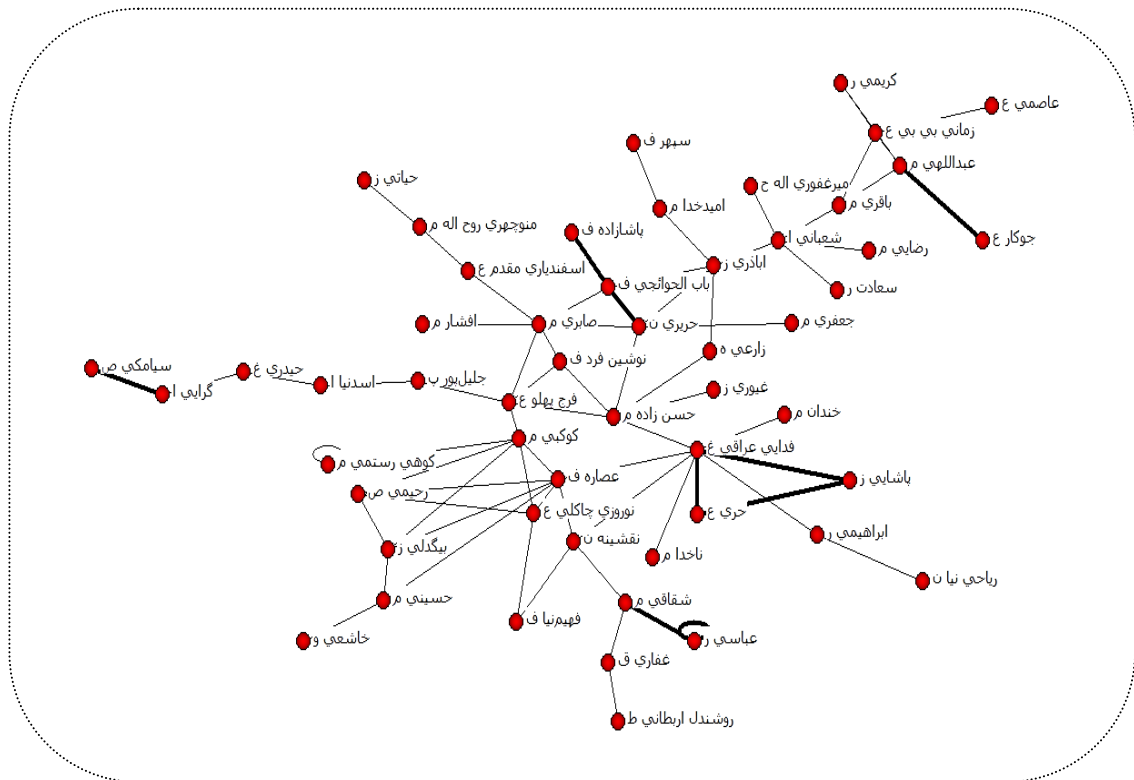
شکل ۱. الگوهای تألیف در مقالات فصلنامه

پاسخ به سؤال هفتم پژوهش. شبکه هم‌نویسنده‌گی و جایگاه پژوهشگران از نظر مرکزیت‌های رتبه و بینابینی و نزدیکی در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۶ چگونه است؟

انواع مؤلفه‌های موجود در شبکه هم‌نویسنده‌گی فصلنامه در شکل‌های ۲ تا ۵ ارائه شده است. به بیان دقیق‌تر، شکل ۲ نقشه کامل از شبکه هم‌نویسنده‌گی را نشان می‌دهد که از ۱۱ مؤلفه با تعداد مختلفی گره تشکیل شده است که بزرگ‌ترین این مؤلفه‌ها به ترتیب شامل ۷۷، ۶ و ۵ پژوهشگر می‌باشند که به ترتیب در شکل‌های ۳ تا ۵، پس از بزرگ‌نمایی نشان داده شده‌اند. همان‌طور که در شکل ۲ مشاهده می‌شود، این نقشه مؤلفه‌های دیگری نیز دارد که به قرار زیرند: ۵ مؤلفه ۲ نفره (مجموعاً ۱۰ نفر)، ۲ مؤلفه ۳ نفره (مجموعاً ۶ نفر) و یک مؤلفه ۴ نفره.

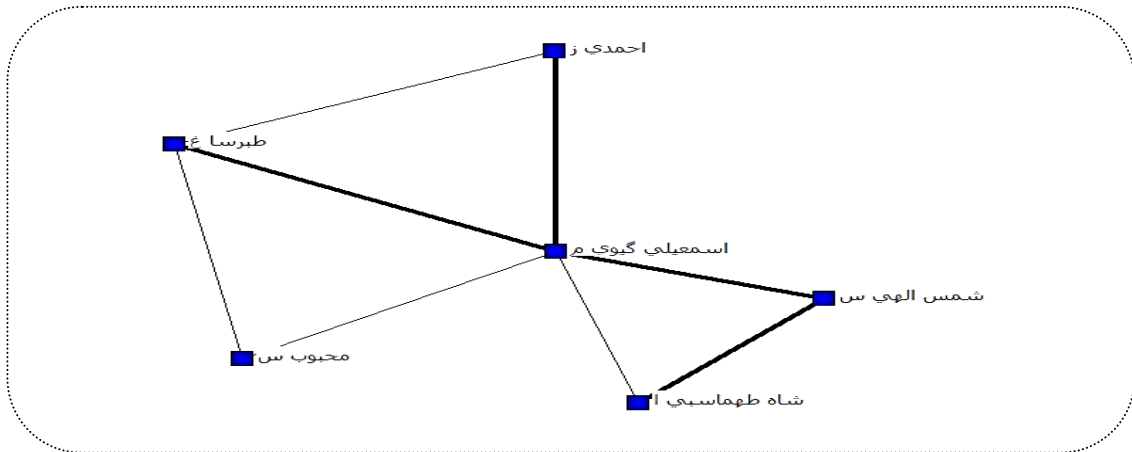
شکل ۲. شبکه کامل هم‌نویسندگی در فصلنامه

شکل ۳. بزرگ‌ترین مؤلفه هم‌نویسندگی در فصلنامه

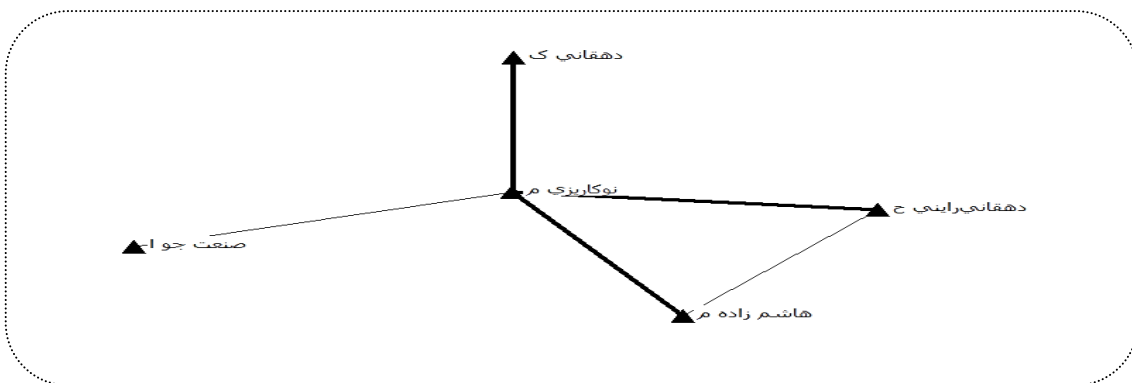
دوفصلنامه علمی دانشگاه شاهد / دوره ۷ / شماره ۱ / بهار و تابستان ۱۳۹۳ (پیاپی ۱۱) پژوهش‌نامه علم‌سنجی

شکل ۳ نشان می‌دهد تعداد زیادی از پژوهشگران با مشارکت هم مقاله تألیف کرده‌اند؛ ولی فدایی عراقی نسبت به بقیه پژوهشگران فعال‌تر بوده و ارتباط بیشتری با دیگران ایجاد کرده است؛ ولی میزان هم‌تألیفی و همکاری وی با پاشایی نسبت به بقیه پژوهشگران بیشتر بوده است.

شکل ۴. دومین مؤلفه بزرگ هم‌نویسندگی در فصلنامه

طبق شکل ۴، اسمعیلی گیوی م برای تولید مقالات خود با ۵ پژوهشگر همکاری داشته است؛ ولی وی بیشترین همکاری را با احمدی داشته است.

شکل ۵. سومین مؤلفه بزرگ هم‌نویسندگی در فصلنامه

طبق شکل ۵، نوکاری م با ۴ نویسنده دیگر به صورت مشارکتی در تولید مقالات نقش داشته است. همچنین، بیشترین میزان همکاری وی برای تولید مقالات با دهقانی بوده است.

به منظور تحلیل دقیق نقشه فوق لازم است آن را بر اساس سه نوع مرکزیت مهم (رتبه، بینایی و نزدیکی) بررسی کرد. داده‌های مربوط به ۲۰ پژوهشگران برتر فصلنامه بر اساس انواع مرکزیت در جداول ۷ تا ۹ ارائه شده است. اسمعیلی گیوی م از نظر مرکزیت رتبه بیشترین میزان را داراست. حسن زاده نیز بالاترین مرکزیت بینایی را از آن خود کرده است. نگاهی به شکل ۳ موقعیت راهبردی این پژوهشگر را نشان می‌دهد که توانسته است چندین گروه را به یکدیگر وصل کند. از نظر مرکزیت نزدیکی باز هم حسن زاده بیشترین امتیاز را از آن خود کرده است. این نشان می‌دهد که حسن زاده بیشترین نزدیکی را به سایر پژوهشگران در فصلنامه دارد و به همین علت بیشترین قدرت تأثیرگذاری در شبکه را از آن خود کرده است.

جدول ۷. پژوهشگران برتر از نظر مرکزیت رتبه در فصلنامه

ردیف	نام نویسنده	مرکزیت رتبه	ردیف	نام نویسنده	مرکزیت رتبه
۱	اسمعیلی گیوی م	۵	۱۱	دهقانی راینی ح	۳
۲	باب الحوایجی ف	۵	۱۲	رحیمی ص	۳
۳	فدایی عراقی غ	۵	۱۳	زمانی بی بی ع	۳
۴	پاشایی ز	۴	۱۴	شاه طهماسبی ا	۳
۵	حسن زاده م	۴	۱۵	شقایق م	۳
۶	زوراقی ر	۴	۱۶	عبداللهی م	۳
۷	شمس اللهی س	۴	۱۷	نوروزی چاکلی ع	۳
۸	اباذری ز	۳	۱۸	احمدی ز	۳
۹	باقری م	۳	۱۹	اسدنیا ا	۲
۱۰	حریری ن	۳	۲۰	امیدخدا م	۲

بیست پژوهشگری که بالاترین مرکزیت رتبه را دارند، در جدول ۷ ارائه شده است. سه نویسنده اول به طور مساوی (اسمعیلی گیوی، باب الحوایجی، فدایی عراقی) با رتبه ۵ بالاترین نمره مرکزیت رتبه را کسب نموده اند.

جدول ۸. پژوهشگران برتر از نظر مرکزیت بینایی در فصلنامه

ردیف	نویسنده مقاله	مرکزیت بینایی	ردیف	نویسنده مقاله	مرکزیت بینایی
۱	حسن زاده م	۱.۰۱۰	۱۱	نوشین فرد ف	۰.۱۶۸
۲	فدایی عراقی غ	۰.۸۶۳	۱۲	باقری م	۰.۱۲۶
۳	اباذری ز	۰.۵۰۵	۱۳	اسدنیا ا	۰.۱۰۵
۴	زارعی ه	۰.۴۴۲	۱۴	صابری م	۰.۱۰۵
۵	باب الحوایجی ف	۰.۳۱۶	۱۵	شعبانی ا	۰.۰۸۴
۶	حریری ن	۰.۲۹۵	۱۶	اسمعیلی گیوی م	۰.۰۴۲
۷	امیدخدا م	۰.۲۵۲	۱۷	شقایق م	۰.۰۴۲
۸	پاشایی ز	۰.۲۵۲	۱۸	نقشینه ن	۰.۰۴۲
۹	فرج پهلوع	۰.۱۸۹	۱۹	زمانی ب ع	۰.۰۳۲
۱۰	جلیل پور پ	۰.۱۶۸	۲۰	عبداللهی م	۰.۰۳۲

جدول ۸ داده‌های مربوط به ۲۰ پژوهشگر دارای بالاترین نمره مرکزیت بینایی را نشان می‌دهد. حسن زاده بیشترین مرکزیت بینایی را از آن خود کرده است و فدایی عراقی و اباذری حائز رتبه‌های دوم و سوم شده‌اند.

جدول ۹. پژوهشگران برتر از نظر مرکزیت نزدیکی در فصلنامه

مرکزیت نزدیکی	نویسنده مقاله	ردیف	مرکزیت نزدیکی	نویسنده مقاله	ردیف
۱.۱۵۹	ناخدا م	۱۱	۱.۱۶۱	حسن‌زاده م	۱
۱.۱۵۸	پاشازاده ف	۱۲	۱.۱۶۰	اباذری ز	۲
۱.۱۵۷	حری ع	۱۳	۱.۱۶۰	باب‌الحوایجی ف	۳
۱.۱۵۷	سپهر ف	۱۴	۱.۱۶۰	حریری ن	۴
۱.۰۷۵	فرج‌پهلوع	۱۵	۱.۱۶۰	زارعی ه	۵
۱.۰۷۴	اسدنیا ا	۱۶	۱.۱۶۰	فدایی عراقی غ	۶
۱.۰۷۴	اسفندیاری مقدم ع	۱۷	۱.۱۵۹	امیدخدا م	۷
۱.۰۷۴	جلیل‌پور پ	۱۸	۱.۱۵۹	پاشایی ز	۸
۱.۰۷۴	حیدری غ	۱۹	۱.۱۵۹	خندان م	۹
۱.۰۷۴	صابری م	۲۰	۱/۱۵۹	غیوری ز	۱۰

اسامی بیست پژوهشگری که بالاترین نمره مرکزیت نزدیکی را داشته‌اند، در جدول ۹ آمده است. گفتنی است، چون نمرات مرکزیت نزدیکی بسیار به هم نزدیک هستند، با استفاده از تنظیمات یوسی‌آنت این نمرات تا سه رقم اعشار لحاظ شد تا مرکزیت نزدیکی هر یک از نویسندگان به صورت دقیق به دست آید و اندک تفاوت‌های بین آنان آشکار شود. حسن‌زاده با ۱/۶۱ بالاترین نمره مرکزیت نزدیکی را کسب نموده است و ۵ پژوهشگر بعدی با امتیاز ۱/۱۶ در رتبه دوم قرار دارند.

پاسخ به سؤال هشتم پژوهش. **کلیدواژه‌های پرتکرار در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۶ کدام‌اند؟**

جدول ۱۰. پرتکرارترین کلیدواژه‌ها در فصلنامه

ردیف	کلیدواژه	فراوانی	ردیف	کلیدواژه	فراوانی
۱	کتابخانه‌های عمومی	۱۵۱	۱۶	نشریات	۱۷
۲	علم اطلاعات و دانش‌شناسی	۵۹	۱۷	پایگاه‌های اطلاعاتی	۱۷
۳	مطالعه	۴۷	۱۸	خدمات اطلاع‌رسانی	۱۵
۴	کتابداران	۴۳	۱۹	نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای	۱۵
۵	نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور	۳۲	۲۰	تولیدات علمی	۱۴
۶	کاربران	۲۷	۲۱	رفتار اطلاعاتی	۱۴
۷	ادبیات کودکان و نوجوانان	۲۶	۲۲	امنیت شغلی	۱۴
۸	ارزیابی عملکرد	۲۵	۲۳	ارزیابی کیفیت خدمات	۱۴

ادامه جدول ۱۰. پرتکرارترین کلیدواژه‌ها در فصلنامه

ردیف	کلیدواژه	فراوانی	ردیف	کلیدواژه	فراوانی
۹	ساختار سازمانی	۲۵	۲۴	نیازهای اطلاعاتی	۱۴
۱۰	وبسایت	۲۲	۲۵	سواد اطلاعاتی	۱۴
۱۱	معماری کتابخانه	۲۰	۲۶	مجلات علمی-پژوهشی	۱۳
۱۲	مدیریت دانش	۱۹	۲۷	تجزیه و تحلیل محتوا	۱۲
۱۳	عادت مطالعه	۱۸	۲۸	فرهنگ سازمانی	۱۲
۱۴	بازایی اطلاعات	۱۸	۲۹	کتابخانه‌های دیجیتالی	۱۱
۱۵	مشارکت علمی	۱۷	۳۰	آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی	۱۱

تعداد کلیدواژه‌ها مقالات ۱۶۲۵ فقره بود که پس از اصلاح و یکسان‌سازی، فراوانی هر کلیدواژه توسط نرم‌افزار بیب اکسل مشخص شد. بر اساس نتایج، کلیدواژه "کتابخانه‌های عمومی" با ۱۵۱ فراوانی پرتکرارترین کلیدواژه بود. کلیدواژه‌های "علم اطلاعات و دانش‌شناسی" و "مطالعه" به ترتیب با فراوانی ۵۹ و ۴۷ در رده‌های دوم و سوم قرار داشتند. نتایج مربوط به تحلیل کلیدواژه‌های پرتکرار در جدول ۱۰ به ترتیب فراوانی تکرار آنها آمده است.

پاسخ به سؤال نهم پژوهش. زوج‌های هم‌واژگانی در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۶ کدام‌اند؟

جدول ۱۱. توزیع فراوانی زوج‌های هم‌واژگانی در فصلنامه

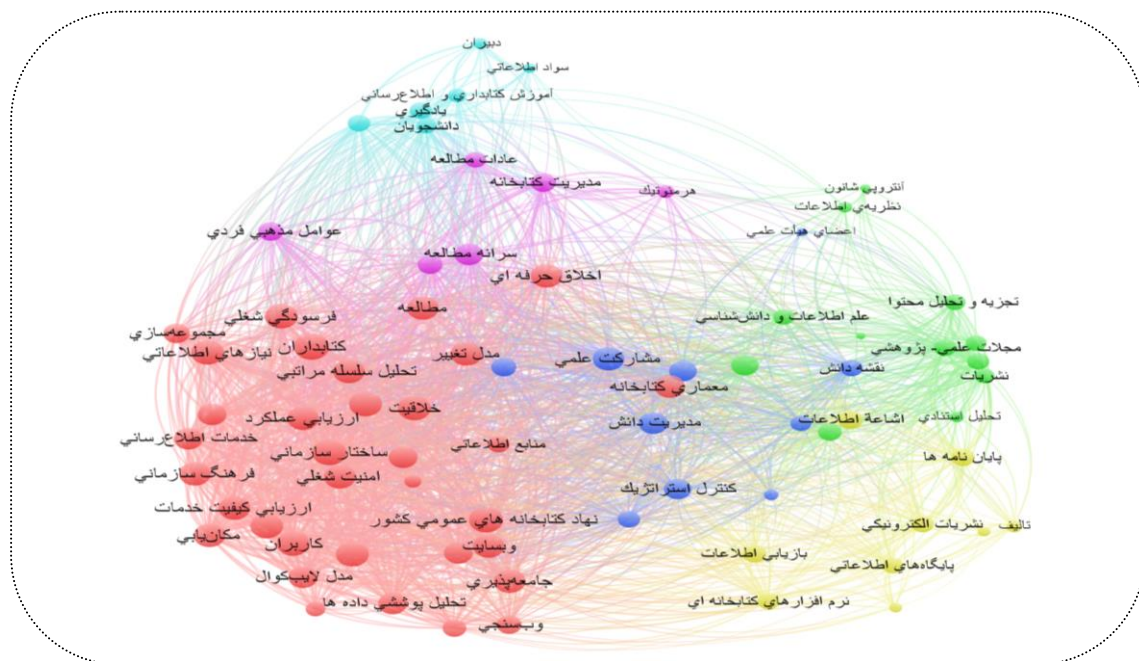
ردیف	زوج هم‌واژگانی	فراوانی
۱	کتابخانه‌های عمومی***کتابداران	۴۰
۲	کتابخانه‌های عمومی***نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور	۲۹
۳	کتابخانه‌های عمومی***مطالعه	۲۶
۴	ساختار سازمانی***کتابخانه‌های عمومی	۱۹
۵	علم اطلاعات و دانش‌شناسی***کتابشناسی	۱۸
۶	کاربران***کتابخانه‌های عمومی	۱۷
۷	آنتروپی شانون***نظریه اطلاعات	۱۶
۸	عادات مطالعه***مطالعه	۱۶
۹	تجزیه و تحلیل محتوا***علم اطلاعات و دانش‌شناسی	۱۴
۱۰	فرهنگ سازمانی***کتابخانه‌های عمومی	۱۴
۱۱	مدیریت کتابخانه***مطالعه	۱۳
۱۲	ارزیابی عملکرد***کتابخانه‌های عمومی	۱۳

ادامه جدول ۱۱. توزیع فراوانی زوج‌های هم‌واژگانی در فصلنامه

ردیف	زوج هم‌واژگانی	فراوانی
۱۳	کتابخانه‌های عمومی *** نیازهای اطلاعاتی	۱۳
۱۴	آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی *** سواد اطلاعاتی	۱۲
۱۵	علم اطلاعات و دانش‌شناسی *** مطالعه	۱۲
۱۶	کتابخانه‌های عمومی *** وب‌سایت	۱۲
۱۷	سرانه مطالعه *** مطالعه	۱۱
۱۸	علم اطلاعات و دانش‌شناسی *** معماری کتابخانه	۱۱
۱۹	ارزیابی کیفیت خدمات *** کتابخانه‌های عمومی	۱۰
۲۰	علم اطلاعات و دانش‌شناسی *** مجلات علمی-پژوهشی	۱۰

توزیع فراوانی مربوط به ۲۰ زوج هم‌واژگانی پرتکرار در جدول ۱۱ آمده است. زوج‌های هم‌واژگانی دو کلیدواژه "کتابخانه‌های عمومی *** کتابداران" با اختلاف زیادی نسبت به سایر زوج‌ها، بیشترین فراوانی را داشته است؛ به طوری که این دو کلیدواژه هم‌زمان در ۴۰ مقاله تکرار شده‌اند. دو زوج "کتابخانه‌های عمومی *** نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور" با فراوانی ۲۹ و "کتابخانه‌های عمومی *** مطالعه" با فراوانی ۲۶ به ترتیب در رتبه‌های دوم تا سوم قرار گرفته‌اند. در این زوج‌های هم‌واژگانی، کلیدواژه "کتابخانه‌های عمومی" در هر سه رتبه مشترک می‌باشد، و این نشان‌دهنده اهمیت این کلیدواژه در فصلنامه است.

پاسخ به سؤال دهم پژوهش. هم‌رخدادی واژگان در فصلنامه طی بازه زمانی ۱۳۹۶-۱۳۸۷ منجر به ایجاد چه خوشه‌های موضوعی شده است؟

شکل ۶. خوشه‌بندی موضوعی مقاله‌های فصلنامه بر اساس هم‌رخدادی کلیدواژه‌ها

شکل ۶ نشان دهنده شبکه هم‌واژگانی است که بر اساس هم‌رخدادی کلیدواژه‌ها ایجاد شده است. ترسیم نقشه هم‌واژگانی، منجر به شکل‌گیری شش خوشه موضوعی شد که بزرگ‌ترین خوشه با ۳۴ کلیدواژه و کوچک‌ترین خوشه با ۶ کلیدواژه تشکیل شد. البته در برخی خوشه‌ها، علاوه بر کلیدواژه‌های اصلی و مهم، کلیدواژه‌هایی قرار گرفته‌اند که به نظر می‌رسد، ارتباط معنایی زیادی با موضوع آن خوشه ندارند. چنین مواردی در تحلیل‌های هم‌واژگانی بعید نیست؛ زیرا کلیدواژه‌های مذکور کمتر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است و از نظر فراوانی هم‌واژگانی نسبت به بقیه کلیدواژه‌ها کم‌ترند. در این پژوهش، تعداد ۷۷ کلیدواژه‌ای که بیشترین فراوانی را با حداقل ۴ بار تکرار داشته‌اند در تحلیل هم‌واژگانی وارد شدند. بدین منظور، با استفاده از نرم‌افزار بیب اکسل ماتریس مربعی به دست آمد. البته نام استان‌ها، شهرها و نام دانشگاه‌هایی که به‌عنوان کلیدواژه در مقالات آمده بود از مطالعه خارج و سپس ماتریس نهایی به نرم‌افزار ووس ویور داده شد تا کار خوشه‌بندی را انجام دهد و ۶ خوشه موضوعی حاصل شد که در ادامه تبیین شده‌اند.

خوشه ۱. خدمات اطلاع‌رسانی: این خوشه، به‌عنوان بزرگ‌ترین خوشه، از ۳۴ کلیدواژه تشکیل شده است؛ به‌طوری که تعداد زیادی از کلیدواژه‌های پرتکرار، نشان‌داده‌شده در جدول ۱۰ در این خوشه قرار دارند. کلیدواژه‌های موجود در این خوشه به‌ترتیب عبارت‌اند از: اخلاق حرفه‌ای، ارزیابی عملکرد، ارزیابی کیفیت خدمات، ارزیابی محیطی، استرس شغلی، امنیت شغلی، تحلیل سلسله‌مراتبی، تحلیل پوششی داده‌ها، تعامل اجتماعی، جامعه‌پذیری، خدمات اطلاع‌رسانی، خلاقیت، رتبه علمی، رضایت کاربران، ساختار سازمانی، فرسودگی شغلی، فرهنگ سازمانی، کاربران، کتابخانه‌های دیجیتال، کتابخانه‌های دانشگاهی، کتابداران، مجموعه‌سازی، مدل تغییر، مدل لایب‌کوال، مطالعه، معماری کتابخانه، مکان‌یابی، منابع اطلاعاتی، موانع مطالعه، کتابخانه‌های عمومی کشور، نیازهای اطلاعاتی، وب‌سنجی، وب‌سایت، و کارآفرینی.

خوشه ۲. علم اطلاعات و دانش‌شناسی: این خوشه که یکی دیگر از بزرگ‌ترین خوشه‌ها می‌باشد، ۱۲ کلیدواژه، به‌ترتیب زیر دارد: آنتروپی شانون، ادبیات کودکان و نوجوانان، تجزیه و تحلیل محتوا، تحلیل استنادی، تولیدات علمی، دایره‌المعارف‌ها، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، فلسفه علم، کتابشناسی، مجلات علمی-پژوهشی، نشریات، و نظریه اطلاعات.

خوشه ۳. مدیریت دانش: تعداد ۱۰ کلیدواژه در این خوشه جای گرفته‌اند که به‌ترتیب شامل اعضای هیئت علمی، دانش صریح، رفتار اطلاعاتی، علم‌سنجی، فناوری اطلاعات و ارتباطات، کنترل استراتژیک، مدل‌سازی ساختار تفسیری، مدیریت دانش، مشارکت علمی، و نقشه دانش می‌باشد.

خوشه ۴. پایگاه‌های اطلاعاتی: این خوشه از ۹ کلیدواژه به‌ترتیب زیر تشکیل شده است: اشاعه اطلاعات، ارزیابی اطلاعات، تألیف، دسترسی آزاد، سیستم مدیریت اصطلاح‌نامه، نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای، نشریات الکترونیکی، پایان‌نامه‌ها، و پایگاه‌های اطلاعاتی.

خوشه ۵. مدیریت کتابخانه: این خوشه حاوی ۶ کلیدواژه پرتکرار در مدیریت کتابخانه‌ها می‌باشند که عبارت‌اند از: سرانه مطالعه، عادت مطالعه، عوامل مذهبی فردی، کتابخانه‌های عمومی، مدیریت کتابخانه، هرمنوتیک.

خوشه ۶. سواد اطلاعاتی: این خوشه که از ۶ کلیدواژه پرتکرار تشکیل شده است، شامل کلیدواژه‌های آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشجویان، دانش‌آموزان، دبیران، سواد اطلاعاتی، و یادگیری است.

با توجه به فراوانی کلیدواژه‌ها از یک سو و خوشه‌های به‌دست‌آمده از سوی دیگر، به نظر می‌رسد پژوهش‌های انجام‌شده در خوشه "خدمات اطلاع‌رسانی" ارتباط بیشتری با پژوهش‌های مربوط به حوزه علم اطلاعات و

کتابخانه‌های عمومی دارد و موضوعات خوشه ۶ به نسبت بقیه موضوعات جدیدترند و کمتر بررسی شده‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

مجلات علمی در حکم ابزارهایی برای انتشار یافته‌های علمی به ارزیابی مداوم از منظر شاخص‌های کتاب‌سنجی و علم‌سنجی نیاز دارند (لاننگل، مداک، مریگو و دلاسونتا، ۲۰۱۸). فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی هم استثنا نیست. طبق نقشه ساختار علمی این فصلنامه، به نظر می‌رسد که مجله فوق در حوزه علمی مرتبط خود در حال توسعه است. تکامل و توسعه یک مجله در حوزه علمی مرتبط خود را می‌توان از روند صعودی تعداد مقالات منتشرشده، تعداد نویسندگان و مؤسسات تولیدکننده و تنوع موضوعی آن در بازه زمانی مورد نظر دریافت (مختاری و دیگران، ۲۰۱۹) که این نکته در باب فصلنامه هم مصداق دارد. نویسندگان و مؤسسات پرتولید و اثرگذار در این فصلنامه از پژوهشگران و مؤسسات علمی مطرح در کشور هستند.

توزیع جغرافیایی مؤسسات صاحب اثر در این فصلنامه تا حد نسبتاً زیادی در سطح ملی است که نشان می‌دهد فصلنامه در جذب نویسندگان و مخاطبان از سراسر کشور نسبتاً موفق عمل کرده است. البته لازم است نقش کارکنان و کتابداران نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور از نظر تألیف مقاله در این فصلنامه بیش‌ازپیش تقویت شود؛ چراکه این افراد عملاً درگیر مسائل کتابخانه‌های عمومی کشورند و آثار آنان در حل مسائل این کتابخانه‌ها بسیار نقش دارد.

الگوی عمده هم‌نویسندگی در فصلنامه دونفره است. با توجه به اهمیت آثار مشترک، تألیف آثار با الگوهای چندنویسندگی می‌تواند بر غنا و کیفیت مقالات بیفزاید و استنادپذیری مقالات را هم بیشتر کند (نیومن، ۲۰۰۴). داشتن همکاران بیشتر به معنای رؤیت‌پذیری بیشتر پژوهش از طریق سایر نویسندگان همکار است و این هم‌نویسندگان احتمالاً نتایج پژوهش را به شبکه‌های خود معرفی می‌کنند (فورچوناتو^۲ و دیگران، ۲۰۱۸) و آثارشان توسط مخاطبان گسترده‌تری مشاهده و استفاده می‌شود. از این رو، لازم است تمهیداتی برای تقویت همکاری‌های بیشتر در تألیف گروهی مقالات فصلنامه اندیشید.

روند موضوعی مقالات طبق توزیع بسامد کلیدواژگان نشان‌دهنده توجه فصلنامه به عمده زیرحوزه‌های مرتبط و از جمله نقش و کارکرد کتابخانه‌های عمومی است. با وجود همسویی بیشتر موضوعات مطرح در فصلنامه با روند موضوعی سال‌های اخیر حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران (نگاه کنید به: سهیلی، خاصه و کرانیان، ۱۳۹۷)، برخی موضوعات بین‌المللی مورد توجه در حوزه کتابخانه‌های عمومی، مانند خدمات اجتماعی (نگاه کنید به: کشوری و همتی، ۱۳۹۷) و موضوعات ضروری و مهم برای بقای کتابخانه‌های عمومی (مانند بازاریابی و تبلیغ) در مقالات این فصلنامه چندان مطرح نشده است.

یانگ و جانگ^۳ (۲۰۱۶) نشان می‌دهند که مطالعه ساختاری شبکه هم‌رخدادی کلیدواژه‌ها و خوشه‌بندی موضوعی آنها، شاخصی برای تشخیص تکامل پژوهش‌ها در یک حوزه علمی خاص است. توجه به خوشه‌های موضوعی فصلنامه نشان می‌دهد که فصلنامه در سال‌های اخیر به سمت رویکردهای نوین و کاربردی حوزه، از جمله مدیریت دانش و اداره کتابخانه‌ها، و خدمات اطلاع‌رسانی به کاربران حرکت کرده است. این امر نشان می‌دهد، بالقوه می‌توان از تخصص‌های مختلف برای غنی‌سازی فصلنامه و ارتقای کیفیت علمی آن بهره گرفت. البته جا دارد فصلنامه بیشتر به

1. Newnan
2. Fortunato
3. Yang and Jung

مباحث کتابخانه‌های عمومی و موضوعات مرتبط با آن پردازد و نشر مقالات در حوزه‌های دیگر مربوط به انواع کتابخانه‌ها و مباحث تخصصی را به دیگر مجلات تخصصی رشته واگذار کند.

اما آنچه بیش از همه نیاز به واکاوی دارد، علل نسبت کم استناد به مقالات این فصلنامه (حدود ۱/۵ استناد به ازای هر مقاله) است؛ چراکه استناد بیشتر مبین اثرگذاری بیشتر علمی است و در تحلیل استنادی فرض بر این است که مقاله‌های پراستنادتر در مقایسه با مقاله‌های کم‌استنادتر تأثیر بیشتری بر یک حوزه دارند (مارکس، بورمن، بارث و لیدسدورف،^۱ ۲۰۱۴). شاید یکی از دلایل این امر ناشناخته بودن فصلنامه برای بیشتر پژوهشگران باشد. روش‌های کنونی جذب مخاطب و تبلیغ به مدد فناوری‌های نوین، فرصت زیادی در اختیار مجلات گذاشته است تا وسعت معرفی و نشر و ترویج خود را بیشتر کنند و استناددهی به مقالات خود را افزایش دهند (ابراهیم^۲ و دیگران، ۲۰۱۴). فصلنامه باید بیش از پیش از این فرصت‌ها استفاده کند. البته شمارش و محاسبه دقیق تعداد استنادات در مجله‌های فارسی دشواری‌های خاص خود را دارد و پایگاه استنادی جهان علوم اسلام (آی‌اس‌سی) به عنوان پیشگام و متوالی اصلی این کار به شمار می‌رود و مراجعه به این پایگاه و بررسی موردی سایر مجله‌ها بیانگر آن است که پایین بودن تعداد استنادات محدود به این فصلنامه نمی‌شود. پایین بودن ضریب تأثیر مجلات در این پایگاه در مقایسه با مجلات نمایه‌شده در پایگاه‌های بین‌المللی (از جمله وب آو ساینس) دلیلی بر این مدعاست.

ضمناً این پژوهش محدودیت‌هایی داشت که از جمله آنها فراتر رفتن تحلیل‌های کتاب‌سنجی از محدوده مربوط به پایگاه‌های اطلاعاتی نمایه‌کننده (در اینجا، پایگاه استنادی جهان اسلام) در بازه زمانی مورد نظر است که در تمامی پایگاه‌های استنادی چنین مواردی وجود دارد.

پیشنهاد‌های اجرایی پژوهش

- الف. نتایج حاصل از این پژوهش بالقوه مبنایی علمی برای تصمیم‌گیری در باب این فصلنامه در اختیار دست‌اندرکاران آن قرار می‌دهد تا درباره موضوعات، روندهای پیش‌رو و سبک و سیاق فصلنامه بازاندیشی کنند؛
- ب. نویسندگان و پژوهشگران می‌توانند از نتایج این تحقیق برای تعیین موضوعات پژوهشی و نشر آثار خود بهره ببرند؛
- ج. این مقاله الگویی برای ارزیابی برون‌داد علمی یک مجله تخصصی داخلی برای پژوهشگران فراهم می‌کند.

پیشنهاد برای پژوهش‌های آتی

- الف. انجام چنین تحلیل‌هایی برای دیگر مجلات رشته و روابط آنها پیشنهاد می‌شود؛
- ب. تعیین جایگاه علمی این فصلنامه در مقایسه با دیگر مجلات رشته به روش کتاب‌سنجی توصیه می‌شود.

فهرست منابع

- ابراهیمی میلاردی، زینب، ریاحی‌نیا، نصرت (۱۳۹۳). مطالعه کمی و کیفی مقالات فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۱. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۰ (۳)، ۴۴۶-۴۲۳.
- تیمورخانی، افسانه (۱۳۸۱). تحلیل استنادی مقالات تألیفی فصلنامه کتاب. *فصلنامه کتاب*، ۱۳ (۳)، ۴۵-۳۲.

1 . Marx, Bornmann, Barth and Leydesdorff
2 . Ebrahim

خاصه، علی‌اکبر؛ سهیلی، فرامرز (۱۳۹۷). ترسیم چشم‌انداز پژوهش در علم‌سنجی و حوزه‌های سنجشی وابسته. پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات، ۳۳ (۳)، ۹۳۵-۹۷۶.

خاصه، علی‌اکبر؛ قاضی‌زاده، حمید؛ فلاح اسطوخ‌جانی، بنفشه؛ مختاری، حیدر (زودآیند). تحلیل علم‌سنجی یک دهه فعالیت فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازمان‌دهی اطلاعات (۱۳۸۸-۱۳۹۷). مطالعات ملی کتابداری و سازمان‌دهی اطلاعات. بازیابی در ۳۱ فروردین ۱۳۹۹ از سایت فصلنامه در: <http://publij.ir>

درباره فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی (۱۳۹۸). بازیابی در خرداد ۱۳۹۸ از وب‌سایت فصلنامه در: <http://publij.ir>

سامانه علمی نشریات جهان اسلام (۱۳۹۹). بازیابی در تیرماه ۱۳۹۹ از: <https://jcr.isc.gov.ir/main.aspx>

سلک، محسن؛ بزرگی، اشرف‌السادات (۱۳۸۹). تحلیل محتوای مقالات منتشرشده در دو نشریه فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی و فصلنامه کتاب در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶، دانش‌شناسی، ۳ (۱۰)، ۲۵-۴۰.

سهیلی، فرامرز، خاصه، علی‌اکبر، و کرانیان، پیروش (۱۳۹۷). روند موضوعی مفاهیم حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران بر اساس تحلیل هم‌رخدادی واژگان. فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازمان‌دهی اطلاعات، ۲۹ (۲)، ۱۷۱-۱۹۰.

سهیلی، فرامرز، شریف‌مقدم، هادی، موسوی چلک، افشین، و خاصه، علی‌اکبر (۱۳۹۴). تأثیرگذارترین پژوهشگران در حوزه آی‌متریکس: نگاهی ترکیبی به شاخص‌های تأثیرگذاری. تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی، ۴۹ (۱)، ۲۳-۵۴.

سهیلی، فرامرز و عصاره، فریده (۱۳۹۱). جستاری بر ساختار شبکه‌های هم‌نویسندگی، کتاب ماه کلیات، ۱۶ (۳)، ۶۲-۷۳.

عرفان‌منش، محمدامین؛ بصیریان جهرمی، رضا (۱۳۹۲). شبکه هم‌تألفی مقالات منتشرشده در فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازمان‌دهی اطلاعات با استفاده از شاخص‌های تحلیل شبکه‌های اجتماعی. مطالعات ملی کتابداری و سازمان‌دهی اطلاعات، ۲۴ (۲)، ۷۶-۹۶.

فرهنگی، سهیلا، خاصه، علی‌اکبر، و ابراهیمی دینانی، آرزو (۱۳۹۷). ترسیم ساختار دانش در پژوهش‌های عرفانی: تحلیل هم‌واژگانی. ادبیات عرفانی و اسطوره‌شناسی، ۱۴ (۵۱)، ۲۰۷-۲۳۹.

کشوری، مریم و همتی، زینب (۱۳۹۷). ترسیم نقشه علمی حوزه کتابخانه‌های عمومی با استفاده از تحلیل شبکه هم‌واژگانی. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۲۴ (۴)، ۵۴۵-۵۶۸.

محمدی، مهدی؛ متقی دادگر، امیر (۱۳۸۶). تحلیل استنادی مقاله‌های منتشرشده در ۳۰ شماره فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی بین سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۷۶. فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۰ (۲)، ۷-۳۶.

مقصودی دریه، رؤیا (۱۳۸۱). بررسی استنادی مقالات در مجلات علوم اطلاع‌رسانی، فصلنامه پیام کتابخانه، فصلنامه کتاب و کتابداری در سال‌های ۱۳۷۸-۱۳۷۹. تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی. ۳۶ (۳۹)، ۲۳-۴۰.

Bakri, A., & Willett, P. (2017). The Malaysian Journal of Library and Information Science 2001-2006: A bibliometric study. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 13(1), 103-116.

Biswas, B. C., Roy, A., & Sen, B. K. (2017). Economic Botany: a bibliometric study. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 12(1), 23-33

Ebrahim, N. A., Salehi, H., Embi, M. A., Tanha, F. H., Gholizadeh, H., and Motahar, S. M. (2014). Visibility and citation impact. *International Education Studies*, 7(4), 120-125.

Fahimnia, B., Sarkis, J., & Davarzani, H. (2015). Green supply chain management: A review and bibliometric analysis. *International Journal of Production Economics*, 162, 101-114.

Fortunato, S., Bergstrom, C.T., Börner, K., Evans, J.A., Helbing, D., Milojević, S., Petersen, A.M., Radicchi, F., Sinatra, R., Uzzi, B., & Vespignani, A. (2018). Science of science. *Science*, 359, eaao0185. Accessed 20 January from: <https://science.sciencemag.org/content/359/6379/eaao0185>

Haq, I. & Al Fouzan, K. (2019). Pakistan Library and Information Science Journal; Bibliometric Review of a Decade (2008-2017). *Pakistan Library & Information Science Journal*, 50(2), 83-98.

Kannan, P., and Thanuskodi, S. (2019). Bibliometric analysis of Library Philosophy and Practice: A study based on Scopus Database. *Library Philosophy and Practice*, 1-13.

Kevin, W. U. A., Zainab, A. N., & Anuar, N. B. (2017). Bibliometric studies on single journals: a review. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 14(1), 17-55.

Kumar, M., & Moorthy, A. L. (2011). Bibliometric analysis of DESIDOC Journal of Library and Information Technology during 2001-2010. *DESIDOC Journal of Library & Information Technology*, 31(3), 203-208.

Laengle, S., Modak, N.M., Merigó, J.M. & De La Sotta, C. (2018). Thirty years of the International Journal of Computer Integrated Manufacturing: a bibliometric analysis. *International Journal of Computer Integrated Manufacturing*, 31(12), 1247-1268.

Marx, W., Bornmann, L., Barth, A., & Leydesdorff, L. (2014). Detecting the historical roots of research fields by reference publication year spectroscopy (RPYS). *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 65(4), 751-764.

Mokhtari, H., Roumiyani, A., & Saberi, M.K. (2019). Bibliometric analysis and visualization of the Journal of Artificial Societies and Social Simulation (JASSS) between 2000 and 2018. *Webology*, 16(1), Article 185. Accessed 11 January 2020 from: <http://www.webology.org/2019/v16n1/a185.pdf>

Newman, M. E. (2004). Coauthorship networks and patterns of scientific collaboration. *Proceedings of the national academy of sciences*, 101(suppl 1), 5200-5205.

Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics. *Journal of documentation*, 25(4), 348-349.

- Scopus (2019) Document search. Accessed 19 November 2018 from: <https://www.scopus.com/search/form.uri?display=basic&zone=header&origin=searchbasic>.
- Warraich, N. F. & Ahmad, S. (2011). Pakistan Journal of Library and Information Science: a bibliometric analysis. *Pakistan Journal of Library and Information Science*, 12(1), 1-7.
- Xu, Z., Yu, D. & Wang, X. (2018). A bibliometric overview of International Journal of Machine Learning and Cybernetics between 2010 and 2017. *International Journal of Machine Learning and Cybernetics*, 1-13 <<https://doi.org/10.1007/s13042-018-0875-9>>.
- Yang, H., & Jung, W. S. (2016). Structural dynamics of keyword networks: Liquid crystal display and plasma display panel cases. *Journal of Engineering and Technology Management*, 40, 64-75.
- Yu, D., Xu, Z., Pedrycz, W. & Wang, W. (2017). Information Sciences 1968–2016: A retrospective analysis with text mining and bibliometric. *Information Sciences*, 418, 619-634.